

250 Ft

Lefokozódott világunkban valami mégis átmennőtől a mágiától. Jelen esetben legalábbis a szellemi életben: negyvenesévesen látott napvilágot utóháza ifjogi(bb) mai orosz versgyűjtemény - s én itt negyveneszedik negyvenesik orosz lírikusnak háromnegyzedik század epusait sorjában karcol antológiáim.

Zömmel a fiákból, a természetből, a (táj)házi(k)hoz, a „a nagy orosz lélek”-hez és a szerelmekhez kötődő valóság versek fűrészt ez, de sok benne a korjelölő és groteszk darab is, misztikus érzékletesség: a megvilágítás idejéből a világtól a létezés tényleg átmennőtől nála se volt végtelenség. A hajdani orosz aranylás a sílyódó Atlantisz aranylásával csillan már vissza csupán, ezért is a költő szokatlanul tiszta cím - Alekszandr Makarov-Krekov metaforája - az: *Atlantisz felé*.

Az álmerítés és a remény jelzése egyszerre ez antológia. Szerintem talán látványos benne - két kultúrából vett évkör-motívummal élve - amint a bodza, a „hanyatlás aranyosok” ellenében, sarjadó-emelkedésben, már ott virraszt az oroszoknak oly székelyi méltó, mely majd újra meg újra beazonosítja a földet.

Cseh Károly

CSEH KÁROLY

Atlantisz felé

MAI OROSZ KÖLTŐK ANTOLÓGIÁJA

Z-füzetek/127

CSEH KÁROLY

Atlantisz felé

MAI OROSZ KÖLTŐK ANTOLÓGIÁJA

BUDAPEST

Z-füzetek/127

Sorozatszerkesztő
SIMOR ANDRÁS

Tipográfia
DANCS KATALIN

Készült a Miskolci Ingatlan gazdálkodó ZRT.
támogatásával

© Cseh Károly, 2008

Lefokozódott világunkban valami mégis átmentődött a mágiákból. Jelen esetben legalábbis a számmágiát illetően: negyedszázada látott napvilágot utoljára átfogó(bb) mai orosz versgyűjtemény – s én itt negyedszázad negyedszáz orosz lírikusának háromnegyed száz opuszát sorjázattam karcsú antológiává.

Zömmel a földhöz, a természethez, a (táj)hazá(k)hoz, a „a nagy orosz lélek”- hez és a szerelemhez kötődő vallomás versek füzére ez, de sok bennük a korjelző és groteszk darab is; mintegy érzékeltetendő: a megváltások idejéből a változások idejébe történő átmenet náluk se volt törésmentes. A hajdani óoroszlás a süllyedő Atlantisz aranylásával csillan már vissza csupán, ezért is a kissé szokatlannak tűnő cím – Alekszandr Makarov-Krotkov metaforája – az: Atlantisz felé.

Az alámerülés és a remény jelzése egyszerre ezen antológia. Sikerült talán láttatnom benne – kelta kultúrából vett évkör-motívummal élve – amint a bodza, a „hanyatlás aranyoszlopa” ellenében, sarjadó-emelkedőben, már ott virraszt az oroszoknak oly szívközeli nyírfa, mely majd újra meg újra bearanyozza a földet.

Cseh Károly

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

ELŐSZÓ

Közel negyedszázada jelent meg hazánkban átfogó, orosz költészeti antológia. A 2001-es gyűjteményes kötet előtt, vélhetően az utolsó ilyen jellegű kiadvány Ma mondd! címmel 1984-ben látott napvilágot Rab Zsuzsa fordításában. Jelzésszerűen felbukkant néhány összeállítás kiadványokban, folyóiratokban, de a folytonosság megszakadt, ami a mindenki által oly jól ismert okokra, és a közelmúltban bekövetkezett változásokra vezethető vissza. Ellentmondásos vélemények jelentkeztek az olvasói igényekben is: csak ami a másik oldalról jött, többnyire azt tekintették hitelesének. „Puskin, Gogol, Jeszenyin – mind csak ruszki...” – panasolta a már említett Rab Zsuzsa eme orosz antológia fordítójának, Cseh Károlynak írott levelében, 1992-ben.

Ezt az igényt igyekszik némiképp kielégíteni a jobbra rövidebb költeményekből álló összeállítás, amely azonban a terjedelmét tekintve sem lehet átfogó jellegű. A kisebb terjedelmű kötet mindössze szemelgetni tud az egyébként termékeny jelenkori orosz lírából, hogy próbáljon egységes képet alkotni az ellentmondásoktól teli kortárs világról.

Korjelző már maga a cím is: *Atlantisz felé*. A szovjet-orosz hagyományokat tekintve, első látásra szokatlannak, mi több, paradoxonnak tűnik a kifejezés – amely Alekszandr Makarov-Krotkov verséből vett sor – mégis találó és árnyalt. Egyszerre

idézi fel egy birodalom alámerülését az idő hullámaiba, és az atlantiszi aranylásra rímelő – hajdani – aranykúpolás világot.

Napjainkban ezt az aranykort nagyon is evilági aranykor váltotta fel. A vagyonosodás pedig vadonosodással jár együtt minden tekintetben. A líra is ekképp reagál erre az utóbbi másfél-két évtizedben. Kikopófélben belőle az idill, a szakrális groteszkbe fordul át, s a zaklatott kor- és korszellem rányomja billogát az alkotásokra, ami e kötet írásain is óhatatlanul tükröződik.

Lírikusai életkorát tekintve is elég nagy a szórás az antológiában: egy-két kivétellel valamennyien a derékhadhoz, vagy inkább már a korosabbakhoz sorolhatók. Természetesen más a hangvétel a legidősebb Arszenyij Tarkovszkijnál (1907-1989), mint a legfiatalabb Nyika Turbinánál (1974–), vagy Alekszandr Kravcovnál (1915–), mint Irina Kovaljovánál (1964–), de ez a derékhad javarészt a mai, nálunk már korábbról is ismert 50-70 évesekből áll. Akad köztük Nobel-díjas, vagy „fenegyerek”, és szép számmal olyanok is, akikről ez idáig semmit sem hallottunk, hallhattunk.

Helyzet-, lét-, és lelkiállapotrajzot megjelenítő alkotások sorakoznak ezeken az oldalakon, de lépten-nyomon felbukkan az orosz líra hagyományaiban mélyen gyökerező természet-, nosztalgia-, és szerelemélmény is, főleg az idősebb generációnál. Töredéket adhat csak ez az antológia a mai orosz realitásokból, de valamiképp mégis világkép (féleség) et, mint például, Vlagyimir Viszockij művészete, melynek darabjai szép számmal szerepelnek e változatos összeállításban. Szerelmek, másodvirágzások, aratások heve, vakító fehér telek hava, almapiroslásos, mécsellős őszi fények, orgonás, fülemülés tavaszok cizelláltsága áll szemben e könyv oldalain gondosan összeválogatott darabokban, a groteszkké változott, elrozsdált időt, vagy a rekedt hangú (viszockijos) vagánykodást ki- és felhangosító opuszokkal. Máskor mitikus, antik, bibliás és népköltészeti motívumok parafrázisai vethetők össze a kiüresedett, harmadik rómás, süllyedő atlantiszos világok mozzanataival.

Mindezeket igyekszik az antológia összhangba hozni a modern korra jellemző harmóniátlanodott dolgok közepette, és lehetőségeihez mérten, jeleket adni, illetve hagyni a zömmel utóbbi negyedszázad orosz lírájáról – huszonöt költő hetvenöt versével.

*dr. Viczai Péter,
Viszockij-kutató, főiskolai docens*

Szemjon Botvinnyik

MÁSOD VIRÁGZÁS

Örvendek,
mert boldog vagy megint,
s jószág és nyugalom tölt be...
Kristályló
tisztán
ragyog a fák közt
az őszi fenyves arany csöndje.

Zöld viharzás bennünk már nem támad,
végsőt lobban a nyári fény...
Nézed a rózsákat:
nyílnak újra –
másodszor immár az idén.

KÖZEL A HÓ

Kéklenek a távoli hegynyúlványok,
égtiszta a medence vize.
Útmenti füzek – higanyos lángok
máglyái ködlenek messzire.

Rezdülő nyír tekint le a tóba,
csillognak a csapzott, nedves rétek,
irtássávok
szöknek az égboltra
felhőknek; lent kazlak feketéllnek.

Reszket október
kristály levegője
kietlenül. Az első hó közel.
S akár a bölcs,
ki látja már előre
sorsát – a világ elnémul. Figyel.

Joszif Brodskij

LEVELEK RÓMAI BARÁTOMHOZ

Incseleg, flörtöl ma a parti kövekkel,
s elfut a hullám. Már a táj fáí hegyén
harsát halk aranyra cseréli, nem zöldell:
Asszonyi test ilyen a klimax idején.

Szűz hevít, s kénye szerint szabja határát
férfi tüzemnek. A térden túl, az ölig
kéz sose jut. Félre a test vigaszát hát!
Több ölelés nincs – s így a hűség se török.

*

Küldöm Posztumom néked könyveimet
Róma milyen most? Almokat szöve tovább,
Caesar talpait nyalja-e még a tömeg?
Intrikák dúlnak-e még, és lakomák?

Kertemben ülök, pislog mécsesem lángja.
Nincs közelemben nő, nincs egy árva cseléd;
cimbora sem. Távol a léha világ ma.
Esti mulatságnak tücsökszó is elég.

*

Megvárjuk együtt, hogy a zápor elálljon;
s megyünk – habár alkunk fura üzlet igen:
sestertiusért ruhás tested ajánlod.
Mintha ház helyett csak zsendely jutna nekem.

Könnyre fakadjak, mert bekerültél a
csávába megint, s a vétkest itt keresed?
Bárkit eláztat locsogásod, hetéra;
s ágyadon kedve megy el, nedve helyett.

*

Tört a babér, lásd, üde zöldje leszáradt.
Tárva az ajtó – út pora száll lobogón;
fekhelyem, székem beszitálja. A sápadt
félnapi fényt a plüssszuval issza mohón.

Pínea-élősvényt pontuszi szél ráz.
Túl a Fokon, vad viharokkal küzd a hajó.
Korhatag lócán az agg Plinius méléz;
s rikkan a ciprus lombja között a rigó.

*

Ázsia messzi vidéke küldte e kalmárt

meghalni ide. Rátermett volt, de szegény.
Láz vitte a sírba korán – hirdeti halmán
a fejfa –, holott csak eladni járt mifelénk.

Sorban vele durva kovából faragott kő.
Légiós veterán nyugszik tömbje alatt.
Hányszor halhatott volna hősi halált ő!
Látod, Postum, a halál se oszt igazat.

*

Lásd, a felét mi itt is elpazaroltuk,
szólt a kocsmánál az öreg rab, a heves.
„Erre csupán romokat látni ma.” – mondjuk.
„Maglehet, nézetetek barbár” – de helyes.

Tarka virágcsokorral jöttem a hegyről,
s öblös korsómnak öntöttem rá a vizét.
Líbiában, vagy másutt... Jó Postumom, erről
jut eszembe: meddig tart még a hadviselés?

*

Emlékszel? Helytartónk nővére sovány volt,
ámde a lába formás, a tompora telt.
Még te is háltál vele, Postum ... Az áldott
nemrég papnő lett, kit csak az Isten ölel.

Van borom, s hozzá kenyeret harapunk, vagy
szilvát. Jöjj ide, várom a híreidet.
Megvetem ágyad a kertben, s megmutatom majd
tiszta egünk csillagképeit teneked.

SVÉD MUZSIKA

Mikor hó férceli a tengert és a fenyők
nyöszörgése mélyebb nyomokat hagy, akár a szántalpak,
milyen kékségig érhet el a szem? Miféle csöndig erőt-
lenedhet és meddig halkulhat
a részvétlen hang? Jeltelen hull ki a képből;
s mint túszul ejtett mamelukkal, számot vet arcával,
túl immár minden... s ahogy szürke óceán-mélyből
a puhatestű: – tovább úgy foszforeszkál csak.
Ekkor elég a hallgatásba zárt hangsebesség,
elég egy gyufaszál, s felizzik a platni,
elég az órák visszhangozta szívverés – a tenger felé
az utat folytatni.

Alekszej Cvetkov

ELROZSDÁLL VÉGÜL

Elrozdáll végül az idő érce.
Jön a halál – kárt immár nem téve.
Más kezére kerül barátnő, kocsi.
Mint egy attasé, felcicomázva
fekszik a holt. Üdvéért koccintani
ismerős had seregük a házba.

Ringatózó poggyászban elvitték
már a megboldogultat, ki itt élt.
Véle egykorúak mind, kik a torra
gyültek; s hiszik: a lét túloldala
csupán az elmúlás, hol besorolva,
visszafelől hit a dolgok sora.

Harmonika szól egyre. Bort hoznak
az asztalra. Hajdan volt halottak
gyűlnek szintén: osztozkodni családi
jusson, s vinni; míg a többi mulat.
Miképp az élet, akképp a halál is
megtalálja mindig a kiutat.

Fogd a harmonikát, játssz és dalolj
arról, mily meghitt az élet – a volt.
Dalolj a nőről, ki másnak jut részül,
a házhoz vivő út poros, lila
mályváiról, s a halálról, mely végül
betoppan. És már nem tragédia.

Leonyid Csekalkin

VÁRATLAN ÜNNEP

Anatolij Zsigulin emlékére

Felhők közötti
ég nyílásán át
leng a hold odafent;
szebbik orcáját
úgy mutatja, – míg lent a csend
kesernyés lesz –
hogy csillámok ikráznak
a jégen.

S kopár éji fák sokasága
hegyét-ágát az égre tárja...
Váratlan ünnep
az isten háta megett –
feszült léleknek
kinyíló
szelep.

KÉSŐ ESTE, FEBRUÁR

Késő este, február,
pásztáz egy lámpasugár.
Ott, hol hó takarta már
a jeget: csodamadár
– szürke tollú, rőt fejű –
hitte azt, hogy fölrepül,
s fölébreszti a tájat.
Ott hol most a hó lángja
mind befújni próbálja
lábhelyét a madárnak,
s azt hol nyoma is volt csak
emléknek,
csillagoknak

Jevgenyij Csekanov

SZERELEM A SZÉNAPADLÁSON

Vetkőzött a szénapadláson,
hová réseken a fény szökött,
s halkan, zsongítón, mint az álom,
közben egy szúnyog zümmögött.

Neszében lassan felém fordult,
s minden fényfolt táncát kezdte,
mikor, mint forró tej,
úgy csordult tenyerembe fehér melle.

FÜLEMÜLE

Itt, hol vaskeresztek sora rozsdáll,
szelíd kéne, hogy legyen a lélek –
s nem érzed, és nem is akarod már
e halotti, hideg békességet.

Pirosán és fénylőn nevet a szád,
míg arcodon át hangya araszol...
A sírok felett fülemüle száll,
mindegy neki – dalol, dalol, dalol.

MÚLNAK A NYOLCVANAS ÉVEK

Kimúlófélben már az évtized,
más-más ritmusra vernek a szivek.
Gyűlések kora.
Banyák suttognak: szappant és teát
lehet árulni, s bennük pénzre lát,
éled a kofa.

Kilencvenes évek derengenek.
Utunk régi lesz? Új felé vezet?
Kölyök-katonák
térnek haza a hegyekből sorra,

apjukból bűzlik az eltett vodka,
sírnak az anyák.

ESTE A VOLGÁN

Újra csend ül földön és égen,
Újra folyóba hull a csillag.
Falu alszik a partszegélyen,
Alma szénát, kenyeret ringat.
Minden olyan, mint már ezerszer...
Évszázadtól kéklő a hold ma,
S nyugodt vagy, mintha rajta az ember
Lába még nem tapodott volna.

Szergej Gandlevszkij

MA ÉJSZAKA

Ma éjszaka kétszer is láttam
ugyanazt a rejtélyes jelenést;
s a buzgó álm-cenzúra kímélt:
megmaradt a baljós jel talánynak.
Két jármű ütközött a jelképes
város utcáján. Rögtön felborult
a könnyebbik, és oldalára hullt.
Alig farolt meg kissé a széles
teherkocsi, csupán szélvédő
üvege pergett ki; szilánkjai
mégsem tudtak a földre hullani:
lebegtek a légben, idegtépő
csörömpölés nélkül. Járókelők,
piros villamosok, s katasztrófa
roncsolt vasak láncreakciója
zúdult a térre, akár azelőtt;
de lökéshulláma nem törte meg
a csendet. Kannákkal telt szekeret

húzott éppen két ló – s gyeplőt tépve,
riadtan ugrott mindkettő félre,
sínpárokra borítva a tejet.
Ömlött, dőlt az acélvájakban
hömpölyögve a fehér zuhatag;
de a kifolyt vér sötéten tapadt
a kövezetre. Álltam csapzottan
ott, lidérces csendben, egymagam.

MEGIGÉZVE

Megigézve nézem, ha egy fénylő
csillag szirmot bont a kert felett
estelente. A lélek megremeg
ilyenkor; és könnyekig igéző
ugatás, madárfütty, tavi békák
hangja – s a látvány is; cölöpökre
csévél hínárt a víz, majd hömpölyögve
zátonyokra szórja hordalékát;
míg húzóháló duzzad és feszül.
Múlандó mindez. Ha összemérem
a hatalmas idővel, kiderül:
szánalmas, parányi semmiségek
áltattak csak. Viseld el, szív:
ilyen túlérzékennyé tettek az évek.

Gennagyij Karpunyin

TÉLI ETŰD

Rejtélyes gomolygással,
mint ha kél a bánat,
december csillagai
drótok fölé szállnak.

Alszanak ponyvák alatt

traktorok, motorok –
földről virradatig
könnyű pára lobog.

Kék, piros, zöld sugarak,
fellángol a folyó –
partján, a kelő Napban,
szikrázik, száll a hó.

SZIKRÁZÓ HOLDFOGYATKOZÁS

G. Aboljanyinniak

Szikrázó holdfogyatkozás,
sorban gyúló ablakok,
gyöngysor ragyog a füzeken.
Az égen a csillagok
tavaszi táj fölé szállnak,
mögöttük fényes nyomok:
röppályák. Rakéták hagyták,
vagy hulló meteorok.

Rimma Kazakova

AKKOR, JÚNIUSBAN

Júniusban
 úgy kószáltunk a külváros
Házai közt
 – mint elíziumi mezőn.
Nem tudom milyen volt.
 Tudom: boldogságos.
Június pora,
 lengett, mindent ellepőn.
Elnézlek ma,
 nézlek hosszan, vigasztalan
Sapka. Apu. Az ujjon gyűrű.
S milyen törődött arcod,
 mennyi ránc van.
Mennyi a ránc, és milyen sűrű!

NEM SARJASZTHATOK

Nem sarjaszthatok elevenné fát,
sem jó szívvel ajándék-füvet.
Gyöngédségtől gyöngén merészeljem hát
bevallani, hogy benned létezek?

A különbségünk nem a mi vétünk, hagyd.
Szavam naiv, mágiám tüzetlen.
Te még csak fa vagy, és te még csak fű vagy,
én pedig már habokból születtem.

Vlagyimir Kolesznyikov

SZÉNAKASZÁLÁS

V. Sz. Ivanovnak

A rét mentén kamilla virul,
Jár a kasza irgalmatlanul.

Nem virágot arat a penge:
Barátaim hullanak rendre.

Lóhereként még lapulhatok
Lappadt fűben, vagy soron vagyok?

A ködlő nappól – mint rég – meglehet:
Loppal már a kaszás közeleg?

Vállamig ér a fű, eleven –
S buga fejét rajta nem lelem.

Jár a lapályon a kaszás halkan.
Pipacs-vér csöpplik a faháncs-kasban.

HAJLOTT A NYÁR

Hajlott a nyár. Alázul vénen.
Növénye mind hőért hévül
Szaglón a puszták szélcsendjében
Pállik gyökerük keserűn.

Akárha ájultan a porban
Lelkük visszatérne rendre,
S bízva bízvást vinnék sorban,
Ama nap, végítéletre.

ŐSZI FÉNY

Ősz aránylik mindenütt,
Lomb hull majd, neszezés lesz,
Az erdőn csöndes nyírfa süt
Derengve, mint a mécses.

Ablakot lát álmában –
Rét árkan átviláglón
Ilyen fény rám is áradt,
S milyen rég volt és távol.

Szerettem volna tűnő
Fény lenni a házban, ott;
Asztalon elidőző,
Amely végül felragyog.

Vlagyimir Kosztrov

ALMÁK

Moszkva környékén almák piroslanak,
kigyúltak újra –
megannyi földi Nap.

Nyárutó ez, drága,
nagy tüzek varázsa
kápráztat szívet,
kápráztat szemet.
Régi, aranyló ikon Évája vagy,
hamvas alma parázslík tenyeredben.
Kertünk éden,
ki nem úzhet az Isten.
A nyárutó is – lásd hogy szeret téged,
lánglobogással ujjong a természet.
Tiltott gyümölcsért sajog a szív, s érzed,
e földöntúli látvány porig éget.
A nyárutó – lásd nagyon szeret minket,
illattal és fénnel megrészegített.
Almát illet ajkunk:
öröklét többé
nem lesz. S nekünk nem szabad belehalnunk.

ÉJ RUZÁBAN

Szikrázó holdas éj. Sugarak özönlenek.
Nem beteg a világ.
Míg csillag ragyog: a földi lét csak átmenet;
viseld el iszonyát.
Újrafogansz úgyis a Mindenség méhében,
s megszületsz égitestnek.
Kardiogramodon
a villogás: csillagok
fényei üzennek.
Ujjongó éjjel. Mint vízcseppben az ég, remeg
benned a végtelen.
Csillag társaként a pályátok útja-íve egy
az égi tereken.
Fonál a vonzalom köztetek – köteléked
széjjel nem tépheted –
felfűzött rá a sors mindkettőtöket végleg,
– így hozta végzeted.

Ruza, 1980

HAZAFELÉ

Erdei úton, fehérló délben
siklik a száncó, mintha mesében.
Ló orrlikából lövell a pára:
téli kékségek fürtös virága.

Vakít a síkság, a hóba veszett,
kifehéredik az emlékezet.
Mintha mesében, fut a szán tova,
hattyú nyakaként görbül a nyoma.
Nem is csengő szól – pacsirtatrilla,
szív hasadna meg, ha elhallgatna.
Sosem némul el! – ha szél füttyül itt,
rázza az ágak jégcsengettyűit.
Felvillan sok-sok fénylő pillanat,
mint örvényből az ezüstlő halak.
Fénybe borul az álomi vidék:
patakként árad a hús égi kék;
s habzik a hó, ha meg-megrebbentve
szárnyait, madár mosakszik benne.
Megsejdtette az öröklétet,
ki látta már ezt – s nem hal meg végleg.
Lelke csengés lesz; ring a hófedett,
végtelen, orosz síkságok felett. –
Vágtára gondol és prüszköl a ló,
csengő csilingel – száll pacsirtaszó.

Irina Kovaljova

SE JÓ, SE ROSSZ...

Se jó, se rossz – teheted:
van egy védőréteged.

Én bőr nélkül – elvagyok csak
valahogy mégis magamnak.

Harmadik Róma. Hanyatlás.
Arany láz, szerte, arany láz.

Ezer lieuera ^[1] Párizs.
Egységben ^[2] a versár is.

Alekszandr Kravcov

JÚLIUS

Július ünnepi lázban lobog,
arca telt nap – ragyog a kékben.
Almák aranyló zápora kopog
nemsokára a kert fűvében.

Mézillata leng a sűrű légnak,
míg csillagot gyújt az alkonyat.
S a fénylő vízen hullámok remegnek,
akár csikó testén az inak.

ARATÁSKOR

Hívnak a darvak oda, hol
csépli a szél a sztyeppet,
s a föld kezei, az utak,
dologtól repedezettek.

KÖTELEK

Ismerem jól kölyökkoromtól
halványsárga szálaít a lennek.
Fésülgettem kocáit estéknként,
s anyám szótlán fonta köteleknek

Arany háló szötte be kezét
a lámpafényben, mint finom erek.
Fonta folyton s majd piacra hordta,
hol kosarak, ládák, szekerek

közt kupecsek alkudoztak rá;
s vitték a munkáját potom áron.
Becsapták volna? Ereit csuklóján

el nem adott köteleknek látom.

Alekszandr Makarov-Krotkov

ATLANTISZ FELÉ

fenn a felhőkön túli
sztratoszférában
körbe repüli még egyszer a várost
tornyaival házaival a hajdani Moszkva
indulva Atlantisz felé

PROTESTÁNS TEMETŐBEN

Fekete áfonyabokrok szegélyezte
őszí ösvényen bóklászol
ott hol a friss sírokon
lobogó gyertyák perelnek fagyosan
a feljűk fordult tenyérmeleg arccal
s idegen neveket betűzgetsz
idegen nyelven
jaj
még ez a negyed órányi
békés keresgélés sem a tied
nem nem a tiéd semmi itt hol
vagy szűlföld
s hol ti pirosra dermedt kezek?

AJTÓ ÉS ABLAK

Nagy Péter
fűrt-faragott
forgácsok röpködtek

ablakot nyitott Európára
ajtót – nem sikerült

KÓRHÁZI ARCOK

Modigliani portréin
nyúlnak meg így az
arcok mint e kórházi haldoklóké

Mégsem az arányok igéznek meg:
feltámadásuk
örömét érzem előre

SUTTOGÓ

K.-nak

tarkónkra már a tél lehel
kedvesem
suttogom neked ezt az éjt
s hangom
úgy úszik feléd
mint reflektor fénye
mely ablakunkon elidőz
s majd lobogva akár a testünk
mely spirituszfőző lángjaként
úgy tűz
át
világlón
az örökös téli köhögésen
mint forró vízbe mártott
ujjak nyoma a befagyott üvegen
suttogom neked ezt az éjt
kedvesem
elszenesülő ajakkal

KETTEN

Te és én

nappal
te
az éj fénye vagy

éjjel
én:
a te ragyogásod

Csók

Csók közben élünk –
a többi:

visszaemlékezés

Illatok

Illatokat gyűjtök:
ürömét szurokfűét kakukkfűét
tearózsáét

tested illata nélkül
megfulladok

Távlat

Vonatok húznak
kifelé a déli városból
tüzes indulók közepett
virágzik a jázmin
és a hegyek is oly közeliek
hogy hallható a gyíkok
szapora szívverése

egyszerre fordulok
arccal feléd és a tenger felé
élni és megérteni
szeretni és gyötrődni
milyen isteni távlat

Jurij Kuznyecov

ŐSZÜL

Teljesség-e vagy kongó úr,
mit nekünk ígér e lét?
Utolsó raj suhog. Őszül.
S vesztve ívét és hevét:

fanyar a falu napja már,
minden ablak égre néz.
Hült magasba vész a madár –
hullt tolla száll szerteszét.

Sztella Morotszkaja

JÚNIUS 22.

Hidegen hagynak az emlékezések
s az évfordulóról is
más alig jut eszembe
minthogy
mi lenne ha egyszer
ilyenkor nem fordulna át
a leghosszabbra nyúlt nappal
a leghosszabbá növvő éjbe?

NAÍVAN

naivan szállnak harcba
az igazságért
a felnőttek is
olyanok
mint a gyerekek
mert néha

győznek

Olga Narovcsatova

TEMPLOMBAN

Ott az apácák estelente
énekelnek búsan és mélázva.
Nyúlánk hangjuk száll, úszik lengve,
mint kék tartókon a mécsek lángja.

Ott lent, hol csoszognak a talpak,
nyomasztó-nagy tisztaság leledzik.
S a kupolán is – ott a varjak
sötét kendővel a port leseprik.

OKTÓBERI

Októberi tűz füstölgött,
zizegtek a csöppnyi juharok,
meghatódva néztek a nagyok
fentről rájuk, s a lángok közt
hasábok pattogtak égve:
nemzedék hull így nemzedékre.

Tatyjana Polatajeva

OLAJFA

Sómarta a tengerpart szegélye,
homok és kő a dagály árterén.
Olajfa áll – sápadt, mint most a fény –,
legyezőként szétnyílt terebélye.

Mintha időtlen időkbe nézve
virrasztana sorsára hagyottan,
körülotte hegyek idő-kékje;
s az öröklét mesél, ha dűnékre,
szelíd hajlatokra hullám loccsan.

Mintha mindig csak itt éltem volna,
oly ismerős e nyárvégi tájék –
kietlen part, kifehéřült árnyék:
sófénnyel dereng az elhagyott fa.

Világosul fölöttünk az égbolt,
árvaságunk hajnalig beszélget;
létem, bensőm kopár, akár a fa,
mely maga a halhatatlan lélek.

Eduárd Pusztinyin

MOSZKVA – 1990

elcsíptem a ravasz kandúrt
s fel is akasztottam nyomban
ő volt ki a verseimen
fel-le járkált alattomban

asszonyom ne nézz rám rovón
szemrehányón hisz tudhatod:
minden úton sorsszerűen
valaki könnye ott ragyog

Arszenyij Tarkovszkij

A SZUGAKLEJA FOLYÓ

Nádasba torkollik a Szugakleja,
Csöpp papírcsónak úszik hullámain,
Aranyló fövenyén egy kisgyerek áll.
Almát tart tárt tenyerén, szitakötő
Zizzen szivárványszínű szárnyaival,
Bukdácsol a folyó vizén a csónak,
S immár örökre így marad minden...
Hol a szitakötő? Hol? Tovarebbent.
Csónak s folyó hol lett? Tovallant.

RUSZALKA

Fent a felhőket szétszórta már ma
A nyugati szél, borzong a Kljázma.

Augusztustól már sötét lányom bőre,
Koncér is, sügér is – mind idegen tőle.

Nem festegeti kékre ajakát,
S rőtre pilláját – elhagyja magát.

– Folyó-anyám, hozzád szelíd voltam és hű,
Mért ágál a kezem ellen hát a fésű?

Tükörbe néztem – oda a szépségem:
Alámerült sok, sebes örvényben.

Nem mentem férjhez, bölcsőt nem ringattam,
Mi ez a fáradtság mégis tagjaimban?

Szemhéjam, fejem iszonyú teher,
Aludni csábít a folyómeder.

Fényecském, ikrácskám, te kis béka-fruska,
Szunnyadj lent tavaszig békén, Irinuska!

AZ ABLAKMÉLYBŐL...

Az ablakmélyből nyirkos földszag áradt,
ecetesen, s mint bor, részegítőn.
Anyám kinéz, tárja az ablakszárnyat,
s a föld frissen illatozik kintről.

Anyád házában, téli bágyadtságban,
feledd el, hogy az út végén halál van,
aludj, akár rozsszem a csernozjomban.

S álom nélkül, ahogy sírjában Lázár,
aludj a méhben, s a tavasz, ha beáll már:
kilépsz majd zölddel megkoronázottan.

CINKÉK

Hóban, kéklő ég alatt
– zöld még alig derengett –,
Ösvényen vártuk: a nap
milyen csodával lep meg.
Csendült egy cinkecsapat
szárnya ezüstlőn pengve,
Mint koccanó kanalak
a görög étteremben.

Már-már mindünk úgy vélte:
hirtelen tengeri kék
Csap a móló kövére,
s a pincérnő készletét
Leejti megriadva,
és mind a földre csörren,
S darabjait a gazda
szedni kezdi dühödten.

FEHÉR NAP

Kő hever a jázmin mellett,
Kincs a kő alatt.

Apa áll az ösvényen.
Fehér-fehér a Nap.

Virágzik az ezüstnyárfa.
Százlevelű rózsák, s mögöttük
Futórózsák körül
A tejszínű fűben.

Soha nem voltam én
Oly boldog, mint akkor,
Soha nem voltam én
Oly boldog, mint akkor.

Oda már nincsen visszaút,
S mesélni sem szabad,
Milyen volt az édenkert,
Csurig örömmel.

AZ ŐSZ UTOLSÓ HÓNAPJA

Utolsó hónapjában az ősznek,
keserves életem alkonyatán,
telve bánattal,
lombja vesztett és ismeretlen erdőbe jutottam én.
Köd tejfehér üvege zárta körül. Az őszi ágakról
tisztá könnycseppek csorogtak alá;
így sírni csak a fák
tudnak egyedül,
vigíliáján a virágfosztó télnek
S ekkor csoda történt: napnyugtakor,
fent a felhők közt, felkéklett az ég,
és sugara, június tündökletével
fénylett múltamba eljövendő napokból.
Könnyeztek egyre a fák, az áldott munkálkodások
és bőkezű ünnepek azúrban gomolygó,
boldog viharai előestéjén,
s a cinkék kórusa úgy énekelt,
mintha klaviatúrán kezek siklanának fel,
földről a legmagasabb hangokig.

LEHET

Lámpa piroslik a kinti havon.
Emlékezni se tudok rá nagyon.

Lehet, hogy egy árválló levél,

Lehet, hogy foszló pólyaszegély,

Lehet, hogy havas távolban látszik
Egy pirók, és begye parázslík.

Lehet, hogy csak engem bolondítana
Egy konok nap párás alkonyata?

TÉLEN

Sorsom, barátném, add most hírül,
Hová tartunk, vonszolódva?
Bolyongunk már a körön kívül,
Megbotlunk a koporsóba'.

Nem süt a hold sem a magosban,
Mankóink hóba süppedve –
S fehér szemekkel nézi hosszan
Túntünket, fent, kettőnk lelke.

Emlékszel, barátné-anyókám,
Hogyan haladtunk át veled
E kőfal alatt? Fergeteg
Dühöngött, dúlt és reszketett
Fehéren, az éjféli órán.
Rég is ily tompán echózott ránk,
S negyedhallást, hátunk megett?

Nyika Turbina

RINGATÓ

Ringassatok el engemet,
takarjatok be melegen;
altatódal zümmögése
zsongítson álomba engemet.

Napjaim pergő filmsorán
jégdarabként kéklik a Nap.
Párna felhőzze arcomat,
ha fény dereng a hegy mögött.
Mért haboztok?
Gyerekkorom már elszökött.

1982

SEGÍTSETEK!

Megvert állat riadtságát
tükrözi mind a két szemem.
Rám sötétül a jövőndő,
kioltja benn a fényeket.
Lelkem üres,
kezem levegőt karol;
csillagom farkasösvényen
kóborol.

1983

ÚT IRAMLIK

Út iramlik
a hegyre fel,
magával ragad,
felemel.
Fussál – biztatom
egyre én;
visszanézni most
oly nehéz:
párás a házunk
ablaka,
zokog mögötte
a mama;
kísér hullámok
jajszava,
szipog a csöppnyi
pocsolya,
mintha nem látna
már soha.
Iramló sorsom
egy veled,
járjuk ketten
a hegyeket;

s magadban fuss,
ha nem leszek.

1980

HÁROM NARANCS

...Háromszögletű
kék kendőben
három narancsot hozok
hazafelé, benzingőzt
hideget lehel a város.
Huhúkolom ujjam,
és mind a három:
cakk-pakk, puff le a köre –
napos lesz az utca körül.
Lábak, kerekek,
kocsik a latyakban.
Csupán
kék kendőmben lángol
a három narancs.
Ég és kert együtt.

1983

HÁROM TULIPÁN

Kanburovajának

Három tulipán, három
véres könnycsepp
Ül és hallgat az asszony.
Nem lett könnyebb.
Fáj a szíve, kábul,
szédelgősebb.
Három tulipán
maradt rád csak
„Áltatnak”
– sűgja-bűgja a szél.
„Nem, nem lehet!”
– kiáltja szemed.
Három tulipán, három könnycsepp
leperreg.
Ül és hallgat az asszony,
nem hisz nekik.

1983

Jevgenyij Vinokurov

ÉVA

Ádám, hidd el, fel se ködlött,
mi lesz a büntetésem,
mikor a tiltott gyümölcsöt
fa ágáról letéptem.

Vakká tett a gőg hatalma,
s vétkem mégse bántam.
Bűnhődöm bár – de az alma
íze most is a számban.

JÚDÁS LEGENDÁJA

Mikor anyja Júdást már a nyárfán látta
kötélen csüngeni, keserves könny árja

eredt el szeméből, patakzón áradt –
s vége-hossza nincs a jajgatásának.

csókolja fia lilult-kék lábfejét:
– Mért vetted el éltét, gonosz csöcselék?

KÉZFEJ

Kiásódik néhanapján
néhány nem sejtett remek:
fennakadt szemű, halott Pán,
vagy fél istennő-lelet.

Észrevenni egy kézfejet
– nem tudni, honnan való –
az ájult szakmabéliek
számára: ködoszlató.

Te fejre lelsz. Mosd gyöngyiévé,
s tedd a polcra – mert maga
a vég nélküli örökké-
valóság lenyomata.

Vlagyimir Viszockij

ELMERÜLNI

Torkig vagyok most, torkig, elég volt,
Már belefáradtam a dalba –
Tengeralattjáróként merülnék, hogy
Senki se leljen: a vizaljra!

Társam adott egy nagy pohár vodkát,
S mondta, hogy majd elmúlik ez is,
Verkával pedig összeborozdált:
Hátha segít – meg a szesz heve is.

Verka se és a vodka se oldott:
Másnapos lettem, s Verka mit ad?!
Néma hajóként – szántva a sodrot –,
Úgy lemerülnék, húzz le, iszap!

Torkig vagyok, torkig, elég volt,
Játszani, dalt zengni unok ma –
Tengeralattjáróként merülnék, hogy
Senki se leljen: a vizaljra.

1965

HOLDAS HÚROK

Felzeng a gitárom – hasadozzatok, falak!
A gonosz Fortunától szabadságunk oda!
Metsszétek fel erem, metsszétek át torkomat:
Csak holdas húrjaimat nem engedem soha!

Bújjak a föld alá elevenen már ma?
Elvettétek éltem élet, az ifjúságot!
Cafatokra tépett lelkem leokádva...
Csak holdas húrjaimat el ne szaggassátok!

Gitár és szabadság – erővel elvíve.
Rúg-kapálva bögtem: „Ti, mocskos disznók, átkok
Tiporjatok sárba, vagy fojtsatok a vízbe –
Csak holdas húrjaimat el ne szaggassátok!”
Testvéreim, most hát nyugtomat hol leljem?
Nappalom vak, s nincsen az éjnek ezüstitlése.
Szabadságom oda, és megölték a lelkem...
Törött már a gitár, a holdas húr eltépve.

MENNYI ÉV

Mennyi év, mennyi év,
S ugyanúgy elszalad;
Nincs asszony és nincs pénz,
S talán így is marad.

Evekig lopkodtam,
Évekig tőkére
Spóroltam, s elittam
Mindenem pőrére.

Se tanya, se haza,
Szart se ér barátom:
Csúf, mint az éjszaka! –
Mindig így lesz, látom.

Hármunknak inni kell:
Van vodka és kártya –
Elsőre nincs siker,
S így is lesz továbbra.
1962

HALOTTI

Halott bomlása most sivár létünk,
Mely érintésre mindenütt gennyezik.
Feledni a rosszat, és hogy félünk:
Üvöltöz fent is, lent is mindenki irt.

Apáink múltja szárnyszegetté tett,
Káros örökség nyomta ránk billogát
És rímsát mind – s egy nemzedéket
Vakít, őrjít és veszejt e korcs világ.

1979 vagy 1980

HÁNY HARCOSUNK

Hány harcosunk hever az úton halva,
Ki tudja a számát?
Tudósítóink nem harsogják, csak az
Ellenség veszteségét, kárát.

Ne gondold, hogy csapás bennünket nem ért.
Csak így, csak úgy, csak így...
Halálra sebzett vad – a csatatéren
Kilőtt harckocsi, lángja vakít.

S te, Valja Petrov? Balga kérdés. Lőrést
Takart el a tankod...
S míg számokban nő az ellenség kára,
Sorakozunk újra rohamhoz.

1965

A KURTA NYAK BALLADÁJA

A kurta nyakú hadvezér jól jön
Minden ideiben – az a fontos:
Allcsúcsa a mellkasából nőjön,
Háta meg érjen a tarkóhoz.

Biztosabban nyugszik a koponya
Az észrevétlen, kurta nyakon,
Nem kap bele szélvihar se soha,
S megfojtani is nehéz nagyon.

Nyújtogatni kell a katonáknak
Ellenben folyton a fejüket,
Lábujjhegyen állva, mert így látnak,

Fejek felett, messzi helyeket.

„Sötét ló” lettél most viszont már,
Hiába fény az alagút végén;
Nyakad védtelen – iszonyodsz bár –,
S megszorulhat a hurok a gégén.

Bármiféle gonosz, ártó lélek
Megszámolhatja nyakcsigolyád,
Messze láthatsz – de távlat nincs néked:
Törékeny nyak nem bír rigolyát.

Fura szavak – keletiek mégis:
Akszakaltól hallottam magam.
„Kegyetlenek itt már a mesék is!” –
s méregetni kezdtem a nyakam.

1973

A TAGANKAI SITTEN

A Tagankában alig maradtunk.
Köcsög ne legyünk – csak erreadtunk.

Ha krétás földet eszek is,
Püföl az őr, püföl egyre,
Ha fürdőben vetkezek is;
S lebarmítom, veszekedve.

A Tagankában nincs spicli, nincsen –
Mégis van, aki megkeserítsen.

Tegnap egy srácnak a sitten,
Aki felolvasott mindig,
Beköptem: vamzer van itt benn! –
Így súg be társat az irigy.

A tagankai sitten csak hallgass!
Nincs itt haver – mind magányos farkas.

Poháralátéttel tegnap
Lesújtott az őrré karom,
Üvöltözve kupán csaptam:
Mit művel itt ez a barom?!

1965

Leonyid Volodarszkij

A MESTER MARGARITA NÉLKÜL

A Mester Margarita nélkül
Az vagyok most. Az, aki végül
Immár minden hidat felperzsel,
S ajtajait zárja retesszel.
Margarita nélkül a Mester,
Aki álmaiban látja:
Visszatér Margaritája,
S dús asztalnál sok híres vendég
Seregük, s bimbós rózsák kelyhét
Megtölti a legnemesebb bor.
Mester vagyok most is, mint egykor,
Kinek álma, illúziója
Életénél több – így hát óvja.
A tűzben hiszek: regényemet
Megkapta, de nem égette meg.
Csak megszentelte. Abban hiszek,
Ahogy a láng szárnyasán zizeg,
S látom, Margarita lelkét,
Amint rajta átdereng még.
S tárva-nyitva hozzá az ajtók,
S épek a hidak, karcsúk hajlók,
Egy sem égett le. Felém röpül
A drága nő – már-már üdvözül.
Almaimnak életet adok:
Lássátok, ím – a Mester vagyok!

SZERELMES, TEHÁT ÖRÖK

Februári hóbuckák során
Átsietve – sok gyászos szobán –
Futok a Feltámadásra,
Repesve
Tavasz, csókot a számra!
Hadd irigykedjék a bús és a gyáva,

Ki a télnek zengett allelujázva!
Nyitott szerelmesnapló az élet,
Vallomást vár – és nem épp szerényei!
Megmutatom a talpraesettséget
Hatvan vagy hatszáz tájt is!

Belekötök

Kronoszba, a vén maradiba, mostan:
Szerelmes vagyok
– vagyis hát: örök!

Eget-földet

Betöltök gondolatban.
Böjtölő, te sanyarú sors szobra,
Ne sirámmal lökd karod magosba,
Tavasza előtt nem kell rejtekezned:
Ujjong s emeld az ünnepi kelyhet!

HÁRFÁT ILLET...

Hárfát illet Izolda ujja.
Eget illet a hárfahúr.
Földet a sok égi hang, zúgva.
Térdet a föld, melyre Trisztán borul.
S kezét Trisztán, Izolda elé hullva.

FARSANGI MASZKBAN SZÁLLÓ

Farsangi maszkban szállsz a világ felett
S jövőre is, ha eljön az óra.
Nem zárhatják el tőled a szíveket,
Sorjazzék bár kulcs kulcsra, csomóba.
Éjfél tájt a harcos hirtelen rádöbben:
„Szerelmem nyúge fog akaratlan...”,
S térdet hajt előtted varázsütötten.
„Szárnyas örömlány...” – suttogja halkán
Az aszkéta utánad pillantva.
Ki is vagy te? Cárnyó vagy, meglehet,
Ki önmaga – ha bebújik a maszkba.
De a maszkja nem velencei remek,
Nem e világi mesterek munkája.
S mert nem kész rá se idő, se ország:
Csak tükör által homályosan látja
Álarca alatt rejtekező orcád.

TÖRTÉNELMI

Történelmi kristály vagy, Moszkva,
A Nagy Zűrzavar idején.
Jegeccé gyült benned ragyogva,
Századunkba mind, ami fény.
Sugarától meg kell vakulni,
Oly észtvesztő – ments meg setét!
Tünemény ez – be kéne hunyni:
S fogva tartja mindünk szemét!

JANUS-ARCÚ MOSZKVA

Szent vagy Moszkva, szent és banditákkal teli,
Idegen vagy, Moszkva, és mégis szívközeli:
Te Janus-arcú s kétlelkű Moszkva!
Világlását rejtve érzem most a
Majdani új Városnak, hol mélyén
Az éjnek nem bagoly-trón a kémény;
Helyette immár reggel azúrlík,
S égi vizén Fehér Hattyú úszik:
Orosz próféta Hattyú-Cárnője!
Sejtem a fényt, dereng már belőle...
De látnom a fényt – nem adatik még meg.

Andrej Voznyeszenszkij

PÁRIZSI ORGONA

Az orgona, akár Párizs:
heves darazsú, sok kis ablak.
Fehér fürtjei – villái –
ringnak, bár alig mozdítom csak.

S míg zsong szemöldököm bozontja,
boldogan-búsan bolyongva:

Párizst,
mint virágport
a méhek,
gyűjtöm táskás szemaljamba.

1963

HEGYI KOLOSTOR

Víz és kő körül.
Víz és kenyér.
Borisz és Gleb alszik
talpuk egybeér

Mentaízű a víz
kora reggel,
Istenanya-ízzel
meg ezüsttel!

S a meg nem lesett
szabadság ízével –
isten szava hallgat,
a természeté zeng.

Fal, víz, és szabadban
párban alvó barát.
Só helyett pedig –

csipetnyi hóvirág

SÉTÁK

Éljenek a séták fél kettő tájban,
éljen a holdas dülőúr, az árva,
a fagytól ősült, szikkadt tehéntrágya
mindenütt sötétlőn viruló rózsája.

ASSZONY – AUGUSZTUS HAVÁBAN

Megint odaült tükréhez,
s magán is – mint kint a ligetben –
újat lelt föl – csöndben nézte:
más volt e szépség, s ismeretlen.

Világlóbb bánatban az ősz szál,
ahogy napos erdőn a zöld;
s a nyáridő, ha borongón áll:
a bronz szín észrevehetőbb.

AZ ŐSZI DILIZSÁN

Ahogy állványrengeteg
közén az aranykupolák,
narancsszínével a hegy
tar erdőn át úgy ragyog át.

Aranylani kellene már.
Megitták a mesterek
oly régen rá az áldomást!
S még csak narancslik a hegy.

Ismeretlen orosz költő [3]

UTOLSÓ ÜDVÖZLET

Köszöntelek, barátom, végső menedékhelyem
hogy felkerested. Állj meg itt, e sírköves helyen,
figyeld a perceink futását és rám emlékezz:
dagadt a mellem hajdan – s most nincs erőm beszédhez.

A tűnt idő ragyog ma, s akár az álom, selymes:
magnóm rekedt hangjába egy ország volt szerelmes.

Szerettek engem annyian, az olykor sokra képest:
daloltam, álmodtam, nőt öleltem – tüneményest.
Viszlát, Taganka és mozi, s te zöldfülű világ!
sötét a sír, víz és iszony csorog lyukain át.

Köszöntelek most itt, e gyászos menedékhelyen –
a sírok foglyai vagyunk, csak te vagy eleven.

Testvér, ragaszkodj foggal és körömmel a léthez;
ha már halott leszel: a lényegét akkor érted.
„Maják” kazettáimon én túléltem már magam,
túléllek majd a versek is mindazt, mi hátra van.

1980. július 23.

JEGYZETEK

[1] *Lieue: francia mérföld – 4,5 kilométer* [\[vissza\]](#)

[2] *Egység: feltételes egység (uszbnaja jegyinyica). Orosz ármegjelölés (általában dollár, márka stb.)* [\[vissza\]](#)

[3] *Látomásos temetői versét az ismeretlen szerző Vlagyimir Viszockij (1938-1980.), a hírhedt költő-bárd, színész („az orosz Hamlet”) sírjánál olvasta fel. A vers írójának kiléte mindmáig nem ismert.* [\[vissza\]](#)

Készült 400 példányban

**Ez a
371
példány**

**ISBN 978-963-06-4287-3
ISSN 0866-4420**

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő: Tabák András

**2008 Vasas-Köz Kft. Nyomda
Felelős vezető: Badó Géza**

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság
